

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.—

„Nismo centralisti!“

Bivši železni kancler in ustanovitelj zedinjene Nemčije Bismarck je izrazil o centralizaciji to-le sodbo (leta 1869): »Centralizacija je večalimanj nasilen čin; zapuša mesta, ki krvavijo, in kako dolgo bodo krvavela, nihče ne ve. Ako hočemo zadovoljiti ljudstvo, se v germanskih državah ne sme vprašati: kaj bi moglo biti skupno, kako daleč smejo velika usta države vgrizniti v jabolko? Vprašanje, ki se mora postaviti, je to-le: kaj mora absolutno biti skupno? To pa, kar absolutno ne mora biti skupno, naj se prepuša posebnemu in posamezniškemu razvoju. Tako se služi svobodi, tako se dela za blaginjo.« Bismarck je bil državnik velike razboritosti, čigar sodba je bila zasnovana na mnogovrstnem izkustvu. Njegova obsodba centralizma je potekla iz njegovega organskega pojmovanja družbe in države, ki mu je tuja vsaka nepotrebna centralizacija kot nekako neprirodno nasilstvo. Pri organizaciji države in njene oblasti se ne sme vprašati: kako daleč in globoko more vgrizniti država v jabolko, kaj vse more potegniti v svoje področje in območje? Vprašati se moramo: kaj absolutno mora biti skupno in torej centralizirano?

Naš list je bil kot zagovornik krščanskih načel vedno tudi branilec ideje demokracije (ljud vlade) in takšne ureditve države, ki zagamčuje ljudstvu svobodo in naravne pravice. Od te ideje se nismo nikdar oddaljili. Posebej za jugoslovansko državo smo vedno smatrali pretirano centralizacijo kot neprikladno radi velikih razlik, ki obstojajo med posameznimi deli naše države in ki se ne da tako odpraviti z nasilnim izenačenjem pod plaščem nekakega celotnega jugoslovanstva. Prenapeta centralizacija ovira pravičen in enakomeren obtok življenjskih in osebnih gospodarskih sil po vsem državnem organizmu. Zapuša mesta, ki krvavijo...

To so uvideli — z zadovoljstvom to ugotavljamo — tudi merodajni činitelji in voditelji med brati Srbi. Ljuba Davidovič, voditelj bivše demokratske stranke, nekdanji velik pobornik centralistične in unitaristične (edinstvene) ideje, je sedaj izjavil, da je centralistična ureditev države nepravilna, ker se je v dejanstvu izkazala ne kot zedinjevalna, marveč kot razedinjevalna. Zanimivo je zlasti stališče nekdanje največje srbske stranke, to je bivše radikalne stranke. Dr. Laza Markovič, eden

izmed glavnih idejnih voditeljev te stranke, poudarja na zborih in sestankih zaupnikov nekdanje radikalne stranke to-le misel, kar se tiče ureditve države: »Prej smo radikalni zagovarjali centralistični sistem državne uprave, danes pa nismo centralisti (naslov našemu članku je posnet iz te Markovičeve izjave). Mi hočemo prenesti najvažnejši del državne uprave na občine, srece in pokrajine. Ta prenos si zamišljamo kot stvarno in resno reformo (preosnovo), kakršne doslej še ni bilo v naši državi.«

Naš list je v zvezi z drugimi listi, ki so se borili za ideje nekdanje Slovenske ljudske stranke, vedno poudarjal kvar-

nost pretirane centralizacije ter se boril za demokratično načelo resnične in učinkovite ljudske samouprave. Naši domači nasprotniki iz bivše demokratske in kmetijske stranke so nas v naši borbi zahrbtno napadali ter nas natolcevali in denuncirali (ovajali) kot separatiste (državne razkolnike) in protidržavne elemente. Tem ljudem, o katerih je težko reči, ali je večja njihova nespamet ali pa njihova zloba, je razvoj prilik v naši državi zaprl usta. Ljudstvo bo pri prihodnjih svobodnih volitvah imelo možnost in priliko, da jih primerno kaznuje za vse gorje, ki so ga nakopali našemu narodu. Za danes pa ugotavljamo veliko zadoščenje, ki nam ga je dal razvoj političnega življenja v naši državi, in to je prodirajoča zmagovitost naših načel.

V NAŠI DRŽAVI.

SVEČANI PODPIS KONKORDATA (POGODBE) MED VATIKANOM IN NAŠO DRŽAVO.

Dne 25. julija ob 11.30 je bil podpisan v Rimu od papeževega tajnika kardinala Paccellija in našega pravosodnega ministra dr. Auerja med sv. Stolico in našo državo dolgo pričakovani konkordat ali pogodba, ki ureja razmere med katoliško Cerkvijo v naši državi in Vatikanom.

Slovesnost podpisa.

Naš pravosodni minister dr. Auer in jugoslovanski poslanik pri Vatikanu Jevrem Simič sta bila v Vatikanu zgoraj omenjenega dne slovesno sprejeta. Ob prihodu v Vatikan je bil dr. Auer od papeževe garde spremljan v sprevedu v sobane papeževega tajnika kardinala Paccellija. Po izmenjavi pozdravnih besed je kardinal v imenu sv. Očeta podelil ministru papežev red sv. Gregorija Velikega in nato je bil izvršen svečani podpis, katerega je fotografiralo kakih deset fotografov.

Po podpisu pogodbe se je razgovarjal papežev tajnik z vsemi prisotnimi, nakar so odvedli ministra v avdijenco k

sv. Očetu

v prestolno dvorano. Razgovor med papežem ter ministrom je trajal 20 minut, nakar je sprejel sv. Oče še ministrovo ženo, hčerko ter ostalo spremstvo. Vsi navzoči so poklekili, papež je pristopil

k vsakemu posamezniku in mu dal svoj križ v poljub.

Slovesni blagoslov je podelil sv. Oče v francoskem jeziku z besedami:

»Blagoslavljam vso vašo državo, Nj. Vel. kralja Petra II., kneza-namestnika in namestništvo, vašo vlado in ves vaš narod. Blagoslavljam takisto vas, ki ste tu, vaše svojce doma in vse vaše dobre želje. Amen.«

Po papeževi avdijenci so pokazali ministru in spremstvu Vatikan in v hrvaškem zavodu sv. Jeronima je bil ministru na čast prirejen slavnostni obed.

Nekaj iz vsebine pogodbe.

Besedilo konkordata bo objavljeno, ko bodo opravljene še nekatere običajne zunanosti in bo postala pogodba za oba podpisnika pravomočna.

Konkordat ureja predvsem meje škofij, da bodo v skladu z mejami Jugoslavije, kakor so ji priznane po mirovni pogodbi. Obnovljena je ninska škofija in novoustanovljena škofija bačka in banatska. Ljubljanskemu in splitskemu škofu se vrne čin metropolita. Katoliški cerkvi v naši državi se prizna gospodarska avtonomija, kakor so je že deležne druge veroizpovedi. Cerkveno imetje se ne more razlastiti pred poprejšnjim dogovorom z Vatikanom. V javnih šolah sta zajamčena pouk in verska vzgoja katoliških učencev. Katoliška akcija je izven strank in podrejena škofom.

Dvanajstine in pooblastilni zakon je sprejel tudi senat 27. julija. Na zadnji senatni seji je govoril g. ministrski predsednik dr. Stojadinovič, ki je naglasil, da je poklicana njegova vlada, da zbrše režim (Jevtičev), ki je proglašil en milijon opozicijskih glasov za go-

jence Janka Puste, da odstrani režim, kateremu je uspelo v par dneh, da se je skregal z vsemi priznanimi verami v naši državi. Glede povratka Habsburžanov na avstrijski prestol je izjavil g. dr. Stojadinovič kot naš zunanji minister, da je naša država odločno proti vzpostavitvi Habsburžanov in da ne smatra tega vprašanja samo za zadevo avstrijske republike.

Vojni minister general Peter Živkovič je nadzoroval minuli teden vojaške postojanke v Celju, Mariboru in v Ptuj. G. minister se je vrnil zadovoljen z ogledom nazaj v Rogaško Slatino, kjer se mudi na zdravljenju.

Letošnja konferenca Male zveze bo dne 29. avgusta na Bledu.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Romunska vlada v krizi. Radi nesporezuma z ozirom na finančni program sta odstopila kmetijski in trgovinski minister ter guverner ali vodja Narodne banke.

Nizozemska vlada je podala ostavko, ker ni dobila pooblastil za dvig državnega gospodarstva in za kritje primanjkljaja v proračunu.

Japonska pripravlja narod na bodočo vojno z Rusijo. Vojni minister Hajaši je spisal knjižico, ki v stotisočih izvodih preplavlja deželo. Knjižica ima tri dele. V prvem navaja besede Lenine, da se sovjetizacija sveta mora začeti od Daljnega vzhoda. Zato je Rusija sklenila dogovor s Francijo, da se la-

hko pripravlja za vojno na Daljnem vzhodu. Prodaja kitajske vzhodne železnice ni zboljšala strateškega položaja Japonske. V drugem delu našteva, da ima Rusija na Daljnem vzhodu 230.000 mož, 800 aeroplanov, med njimi 100 velikih bombonoscev, in 700 tankov. V tretjem delu govori, da je napačno trditi, da so se zboljšali rusko-japonski odnosi. V vodah Daljnega vzhoda mora brezpogojno vladati Japonska, ker je činitelj miru in reda. Ako države ne priznajo tega poslanstva Japonske — tako se čita v knjižici — jim moramo povedati, da se protivojvo poveljem — neba. Tako piše Hajaši. Japonci bi radi, da bi jim Rusi tako odstopali dežele kakor Kitajci. Ker pa tega ne storijo in so japonska mesta v nevarnosti pred ruskimi bombonosci, se sklicujejo na povelje — neba. A to ni povelje neba, to je le njihov imperIALIZEM.

Kmetje se upirajo v Mehiki. V mehikiški zvezni državi Tamaulikas je obkolilo 20.000 oboroženih kmetov glavno mesto in zahtevalo ostavko državnega guvernerja.

Streli v senatu v Argentini. Bivši policijski komisar Valdez, ki je bil pred kratkim odpuščen iz državne službe, je oddal z galerije ob priliki razprave v senatu v argentinski prestolici v Buenos Airesu tri strele. En senator je bil ubit, en minister ter poslanec pa ranjena. Atentatorja so prijeli ter odvedli na policijo.

Pri zaprtju, motnjah v prebavi

vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec

naravne **FRANZ JOSEF** grenčice.

Registrirano od Min. soc. pol. in nar. zdr. S. br. 15.485 od 25. V. 1935.

Evharistični kongres za Medjimurje se bo vršil v Čakovcu od 23. do 25. avgusta.

O slovenskih misijonarjih in misijonarkah. Za misijonskega brata za južno Afriko se je odločil, kakor poročajo »Katoliški misijoni«, Jože Bozja iz župnije Šmarje pri Ljubljani. Študira v Nemčiji. Na praznik Gospodovega Vnebohoda (30. maja) 1935 je bil preobleden in z njim pet drugih. G. generalni superior Jože Musar, ki je tudi Slovenec, namerava ustanoviti v Sloveniji samostan za misijonske poklice za južno Afriko. Misijonarja Alojz Rupar in Franc Jereb sta se priučila na Kitajskem v teku sedmih mesecev toliko kitajščine, da sta ob koncu junija že začela s pravim misijonskim delom. Sestra Ksaverija Lesjak je nekaj let misijonarila v južni Afriki ter z velikim uspehom vzgajala male zamorčke. Zdaj je premeščena v Harbin v Mandžuriji. Znano sestro Ksaverijo Pirc, ki deluje v Bangkoku (glavnem mestu Sijama, južno od Kitajske), je zadela nezgoda, da jo je ogrizel mačič pes Filipkin. Ko je obolel, mu je hotela dati olja v zdrav-

vilo; pri tej priliki jo je ugriznil v lakt s tako silo, da so se njegovi zobi kar zarili v lakt. Šla je takoj v Pasteurjevo bolnišnico, kjer so ji rane izprali. Ko so psa, ki so ga našli drugo jutro mrtvega, preiskali, so ugotovili steklino. Sestra Ksaverija Pirc in z njo še pet ljudi so dobivale injekcije seruma ter popolnoma ozdravele. Zdravnik — voditelj bolnišnice, čigar hčerka obiskuje misijonsko šolo, jo je obvestil, da v bolnišnici zdravijo letno okrog 1200 primerov kačjih pikov in okrog 2000 pasjih ugrizov. Sestra Ksaverija tudi poroča, da je dobil Siam novega kralja v osebi desetletnega Ananda, mesto koga bo vladal regentski svet. Mladi kralj je najprej obiskoval misijonsko šolo, potem pa se je njegova mati preselila v Švico. Sedaj se je vrnil v Siam.

Minister previden v vladini palači. V elizejski palači v Parizu, kjer je predsedstvo vlade in kjer se zbirajo ministri na vladine seje, se je zgodilo. Pred začetkom ministrske seje je zadela kap prosvetnega ministra Marcombesa. Ko prisotni vidijo, da je primer težaven in ministrov življenje v nevarnosti, pošljejo v bližnjo cerkev sv. Magdalene ter pokličejo duhovnika, da umirajočemu ministru podeli sv. zakramente. Takoj pride duhovnik Nazais. Minister Herriot, znani svobodomiselní vodja fran-

coskih radikalnih socialistov, ga osebno sprejme ter popelje k umirajočemu. Obredom deljenja zakramentov za umirajoče prisostvuje globoko pretresen sam Herriot. O tem dogodku liberalni in socialistični francoski tisk ne poroča, ker mu to ne gre v svobodomiselní račun.

Papeštvo in protestantje. Protestantški ameriški pisatelj Jurij Seldes je nedavno izdal knjigo, v kateri papeštvo tako-le ocenjuje: »Papeštvo je edini organizem v zgodovini, ki je bil čestokrat preganjan in stiskan, pa se vedno prerojuje. Papeštvo je vedno pokazovalo svojo veliko življenjsko silo, kakršne zgodovina ne more najti v drugih organizacijah. Ključ sv. Petra so odprli svetu pot v boljšo bodočnost.« Tako protestantje dopovedujejo katoličanom, kaj imamo v rimskem papeštvu, ki kljubuje času in svetu ter rešuje svet, ker je v resnici božja ustanova.

Osebnosti.

35 let že župnikuje pri Sv. Križu na Murskem polju zaslužni g. konzistorijalni svetnik, dekan in župnik Jožef Weixl. Jubilant se je rodil v Zrkovcah pri Mariboru leta 1867. V mašnika je bil posvečen leta 1892. Na občo zadovoljnost ter priljubljenost vseh že župnikuje pri Sv. Križu od leta 1900, kjer je bil tudi pred nastopom župnije kaplan. Na dušebrižnem, gospodarskem in prosvetnem polju tolikanj požrtovalno delavnemu gospodu naše čestitke z željo, naj ga ohrani Vsemogočni Sv. Križu, ljutomerski dekaniji in celi škofiji zdravega!

Nesreče.

Padel v tovarniški dimnik in se ubil. Velika predilniška tvornica Hutter v Melju pri Mariboru je posedala najvišji dimnik v državi. Dimnik se je nagnil in je bila nevarnost, da se podre. Tvrška Obnova v Ljubljani je prevzela nalogo, da opasni dimnik odstrani. Pri delu podiranja je bil zaposlen 44 letni Ivan Gleinzer iz Maribora in po poklicu ključavničar. Zjutraj se je podal po železnih klinih na vrh dimnika in začel odstranjevati opeko. Nenadoma je strmoglavil 30 m v globočino in se je smrtnonevarno poškodoval že med padcem, ker se je odbijal od enega do drugega klina. Koj po prepeljavi v bolnišnico je izdihnil.

Huda nesreča elektrotehnik. Elektrotehnik Jožef Kavšek je preizkušal v Mariboru v Plinarniški ulici s posebnim merilnim aparatom vžigalne sveče mestnih avtobusov. Radi velike napečnosti električnega toka je aparat eksplodiral, steklo se je razletelo in drobce je dobil Kavšek v oči. Žrtvi eksplozije je eno oko takoj izteklo, drugo pa je tudi v nevarnosti. Hudo ranjenega so prepeljali takoj v bolnišnico, kjer so ga operirali, da ga rešijo popolne slepote. Kavšek ima ženo in otroka.

Razjarjeni blik na le smrtno razmessa-